

BM-V.0912.5.2022
Warszawa, 12 maja 2023 r.

Pan
Mateusz Bartoszek
Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu

Pani
Małgorzata Mrówczyńska
Dyrektor Sądu Apelacyjnego w Poznaniu

ul. Trójkole 21,
61-693 Poznań

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. INFORMACJE O KONTROLI

Jednostka kontrolowana: Sąd Apelacyjny w Poznaniu, ul. Trójkole 21, 61-693 Poznań (dalej: Sąd, SA, zamawiający, inwestor).

Kontrolerzy: Magdalena Dąbrowska – główny specjalista, Ewa Brodowska - specjalista Mariusz Kramarczuk – radca, działający na podstawie upoważnień nr 27/2022, nr 28/2022 i nr 29/2022 każde z dnia 27.06.2022 r. wydanych z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości przez zastępcę dyrektora Biura Ministra, Jakuba Jamkę.

Tematyka kontroli: Nadzór nad realizacją inwestycji prowadzonych przez SA.

Termin kontroli: 28.06-22.07.2022 r., w tym w siedzibie Sądu 4 – 8.07.2022 r.

Okres objęty kontrolą: lata 2016–2022.

Tryb przeprowadzania kontroli: doraźny.

II. USTALENIA WSTĘPNE

Prezesem Sądu jest¹ Andrzej Daczyński. Upřednio przedmiotową funkcję pełnił² Krzysztof Józefowicz.

Dyrektorem Sądu jest³ Małgorzata Mrówczyńska (dalej: dyrektor). Zastępcą dyrektora jest⁴ Anna Postaremczak-Wituńska (dalej: z-ca dyrektora).

¹ Od 4.05.2017 r. na okres sześciu lat.

² Do 3.05.2017 r. – brak dekretu powołania (brak akt osobowych).

³ Od 27.11.2002 r. do: nadal.

⁴ Od 1.02.2015 r. do: nadal.

Głównym księgowym w Sądzie jest ⁵ ██████████ Zastępcą głównego księgowego jest ⁶ ██████████ Kierownikiem Oddziału Inwestycji i Remontów (dalej: OIR) jest ⁷ ██████████ a jego zastępcą jest ⁸ ██████████.

W trakcie przeprowadzonej kontroli, z uwagi na brak wiedzy specjalistycznej kontrolerów w zakresie dotyczącym poszczególnych branż specjalistycznych robót budowlanych, nie weryfikowano dokumentacji technicznej w zakresie robót budowlanych.

Ponadto, w związku z brakiem narzędzi prawnych (w tym ustawowych) przez kontrolerów dotyczących ich upoważnień w zakresie kontroli, nie odebrano wyjaśnień od wykonawcy budowy budynku dla SA przy ul. St. Hejmowskiego 3 w Poznaniu rozpoczętej w 2016 r. i inspektorów nadzoru inwestorskiego tej budowy, nie będącymi pracownikami SA a pełniącymi nadzór inwestorski na podstawie zawartej z Sądem umowy⁹.

[akta kontroli str. 1-156]

III. USTALENIA SZCZEGÓŁOWE

Kontrolą objęto inwestycję prowadzoną przez Sąd w zakresie budowy budynku dla SA przy ul. St. Hejmowskiego 3 w Poznaniu rozpoczętą w 2016 r.

Postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego pn. „Budowa budynku dla SA przy ul. St. Hejmowskiego 3” przeprowadzone zostało w trybie przetargu nieograniczonego na podstawie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych¹⁰ (dalej: ustawa *Pzp*). Z wykonawcą tego zamówienia¹¹ zawarta została 12.09.2016 r. umowa nr ZP-374-01/16 na roboty budowlane (dalej: umowa) o wartości umowy brutto 36 607 524,85 zł. Przedmiotem umowy była budowa budynku SA wraz z wyposażeniem w zakresie umożliwiającym uzyskanie, zgodnie z przepisami prawa budowlanego, pozwolenia na użytkowanie budynku zgodnie z jego przeznaczeniem wraz z zagospodarowaniem terenu działki oraz wykonaniem przyłączy. Zakres przedmiotu zamówienia obejmował w szczególności: przygotowanie terenu, w tym rozbiórkę istniejących obiektów i wycinkę drzew, roboty budowlane z wyposażeniem, wykonanie instalacji elektrycznych, sanitarnych i telekomunikacyjnych, wykonanie przyłączy, zagospodarowanie i ogrodzenie terenu, wykonanie nasadzeń zieleni, wyposażenie budynku w meble z wyłączeniem mebli biurowych na poziomach +1, +2 i +3 oraz wyposażenie w inne ruchome elementy wyposażenia. Umowa przewidywała realizację zadania w ciągu 42 miesięcy od daty jej zawarcia. Termin ten nie był zmieniany. Nie zwiększono również zakresu rzeczowego realizowanych prac ani środków przeznaczonych na ich realizację. Wynagrodzenie wykonawcy miało charakter ryczałtowy. Nie wystąpiły przypadki zlecenia robót dodatkowych.

Ponadto przeprowadzone zostało na podstawie ustawy *Pzp* w trybie przetargu nieograniczonego postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego na usługi nadzoru inwestorskiego w ramach realizacji zadania „Budowa budynku dla SA przy ul. St.

⁵ Od 1.05.2015 r. do: nadal.

⁶ Od 1.08.2018 r. do: nadal.

⁷ Od 1.01.2015 r. do: nadal.

⁸ Od 1.07.2016 r. do: nadal.

⁹ Nr ZP-374-02/16 zawartej w Poznaniu 19.08.2016 r. z aneksami nr: 1 z 25.01.2018 r., 2 z 28.02.2018 r. oraz 3 z 6.04.2018 r.

¹⁰ Dz. U. z 2015 r. poz. 2164.

¹¹ Konsorcjum firm: ALSTAL Grupa Budowlana Sp. z o.o. Sp. K. – Lider i AGB 2 Sp. z o.o. – Partner.

Hejmowskiego 3". Z wykonawcą tego zamówienia¹² zawarta została 19.08.2016 r. umowa nr ZP-374-02/16 (dalej: umowa nadzoru inwestorskiego) o wartości 358 003,80 zł brutto. W ramach umowy nadzoru inwestorskiego powołano inspektorów nadzoru inwestorskiego dla ośmiu różnych branż¹³. Przyjęty podział wynikał m.in. z wymogów przepisów prawa dotyczącego sprawowania samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie. Zgodnie z umową nadzoru inwestorskiego obowiązki inspektorów nadzoru wynikające z prawa budowlanego zostały rozszerzone, w tym m.in. o sprawdzanie i weryfikowanie dokumentów będących podstawą do rozliczeń finansowych zamawiającego z wykonawcą robót budowlanych, w tym w szczególności: protokołów rzeczowo-finansowych zaawansowania robót wykonawcy i podwykonawcy robót budowlanych, zestawień ilości i wartości faktycznie wykonanych robót w okresie rozliczeniowym w odniesieniu do harmonogramu rzeczowo-finansowego i kosztorysów.

Do obowiązków nadzoru inwestorskiego należało m.in.:

- wykonywanie czynności nadzoru inwestorskiego podczas pobytu na terenie budowy z częstotliwością co najmniej dwóch wizyt w tygodniu;
- reprezentowanie zamawiającego na budowie przez sprawowanie kontroli zgodności jej realizacji z projektem i pozwoleniem na budowę;
- sprawdzanie jakości wykonywanych robót i wbudowanych wyrobów budowlanych;
- sprawdzanie i odbiór robót budowlanych ulegających zakryciu lub zanikających;
- potwierdzanie faktycznie wykonanych robót oraz usunięcia wad, a także kontrolowanie rozliczeń budowy.

Nadzór inwestorski, na etapie robót budowlanych, miał prawo wydawać kierownikowi robót polecenia, potwierdzone wpisem do dziennika budowy, dotyczące w szczególności usunięcia nieprawidłowości lub zagrożeń, wykonywania prób lub badań. Mógł również żądać od kierownika budowy lub kierownika robót dokonania poprawek, bądź ponownego wykonania wadliwie wykonanych robót i żądać wstrzymania dalszych robót budowlanych w przypadku, gdyby ich kontynuacja mogła wywoływać zagrożenie bądź spowodować niedopuszczalną niezgodność z projektem lub pozwoleniem na budowę.

SA poprzez zawarcie odrębnej umowy nr ZP-374-01/2014 z 8.04.2014 r. na nadzór autorski zapewnił pomoc wykonawcy i inspektorom nadzoru inwestorskiego przez projektantów nadzoru autorskiego, którzy na bieżąco rozwiązywali zagadnienia dotyczące dokumentacji projektowej.

Ponadto weryfikacja wykonania umów¹⁴ prowadzona była przez pracowników OIR. Związane było to z obowiązującym zakresem czynności OIR, do którego zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Sądu¹⁵ należało:

- prowadzenie spraw związanych z realizacją zadań inwestycyjnych i remontowych SA oraz działalność inwestycyjna w sądach rejonowych działających na obszarze apelacji poznańskiej, w których powołano dyrektora sądu;
- ustalanie prognozy zamierzeń inwestycyjnych i remontowych, programów funkcjonalno – użytkowych oraz programów inwestycyjnych;

¹² Agencja Inwestycyjna TERRA Sp. z o.o. i Wspólnicy Sp. k.

¹³ Branże: konstrukcyjno-budowlana; architektoniczna; drogową; instalacyjną w zakresie sieci: instalacji i urządzeń cieplnych, wentylacyjnych, klimatyzacyjnych, wodociągowych i kanalizacyjnych; instalacyjną w zakresie sieci, instalacji i urządzeń elektrycznych oraz elektroenergetycznych; instalacyjną w zakresie sieci, instalacji i urządzeń telekomunikacyjnych, przeciwpożarowych, geotechnicznych i geologicznych. Natomiast SA zatrudnia jedynie dwie osoby z uprawnieniami budowlanymi, które ze względu na zakres obowiązków nie pełnią funkcji inspektora nadzoru zgodnie z prawem budowlanym.

¹⁴ Nr ZP-374-01/16 na roboty budowlane oraz umowy nr ZP-374-02/16 na nadzór inwestorski.

¹⁵ Wprowadzonym 1.12.2015 r. zarządzeniem nr 21/15/OA Prezesa Sądu.

- współpraca z biurami projektów, wykonawcami robót i nadzorem technicznym; współpraca z organami sądu oraz innymi komórkami organizacyjnymi w zakresie realizacji zadań inwestycyjnych i remontowych, zwłaszcza w sprawach finansowania oraz rozliczeń wykonywanych zadań i osiągniętych efektów;
- współpraca z innymi organami administracji publicznej w zakresie spraw inwestycyjno-remontowych oraz rozliczanie umów dotyczących zakupów centralnych.

Zapisy w zakresach obowiązków¹⁶ pracowników OIR były bardzo uszczegółowione. Do zadań pracowników OIR wynikających z zakresów obowiązków należała przede wszystkim realizacja zadań inwestycyjnych i remontowych Sądu oraz działalność inwestycyjna w sądach rejonowych działających na obszarze apelacji poznańskiej, w których powołano dyrektora. Jak wynika z obszernych wyjaśnień¹⁷ SA złożonych w trakcie kontroli, weryfikacja wykonania umowy prowadzona była przez pracowników OIR, w szczególności poprzez: bieżące wizyty na budowie, aktywne uczestniczenie w spotkaniach roboczych mających miejsce na budowie i w siedzibie Sądu, udział w częściowych odbiorach robót, uzgodnienia telefoniczne z poszczególnymi inspektorami nadzoru, prowadzenie korespondencji e-mailowej, kontrolę zapisów w dzienniku budowy, rozwiązywanie bieżących spraw związanych z wykonywaniem przez nadzór obowiązków wynikających z zawartej umowy¹⁸. Przedstawiciele SA uczestniczyli w każdej radzie budowy, które odbywały się co tydzień, czego potwierdzenie stanowią podpisy na listach obecności stanowiących załączniki do protokołów z rad budowy¹⁹.

Z powyższych wyjaśnień wynika, iż inspektorzy nadzoru inwestorskiego wizytując budowę dokonywali odbioru robót zanikających i ulegających zakryciu zgłaszanych na bieżąco przez kierowników wpisami do dziennika budowy. W trakcie tych odbiorów głównie sprawdzana była przez inspektora nadzoru inwestorskiego jakość i ilość wykonanych prac. W tych odbiorach nie uczestniczyli pracownicy OIR. Na podstawie złożonego przez wykonawcę pisma dyrektor powoływała komisję odbiorową i wyznaczała termin odbioru częściowych robót. Komisja składająca się z projektantów poszczególnych branż, inspektorów nadzoru, przedstawicieli SA i kierowników wykonawcy (kierownika budowy i kierowników robót) spotykała się na odbiorze częściowym robót i dokonywała przeglądu robót. Zgłaszane przez komisję uwagi były na bieżąco analizowane przez inspektorów nadzoru inwestorskiego. To inspektor nadzoru inwestorskiego ostatecznie rozstrzygał co i w jakim zakresie przyjmuje do odbioru. SA (inwestor) zgodnie z obowiązkiem wynikającym z umowy, dokonywał odbiorów częściowych robót w zakresie zaakceptowanym przez inspektora nadzoru inwestorskiego. Wykonawca każdorazowo po zgłoszeniu zakresu prac do odbioru, a przed fizycznym spotkaniem całej komisji na budowie, przekazywał inspektorowi nadzoru inwestorskiego kosztorys powykonawczy wykonanych robót celem sprawdzenia i akceptacji. Często zakres i ilość odbieranych prac, uzgadniany był już na wcześniejszym etapie pomiędzy wykonawcą a inspektorem nadzoru inwestorskiego. Inspektor nadzoru inwestorskiego miał obowiązek sprawdzić ilości dokonując stosownych pomiarów i mógł je uznać lub zakwestionować. Ze względu na

¹⁶ Zakres obowiązków przyjęty do wiadomości i stosowania przez [redacted] i [redacted], kolejno: 1.04.2015 r., 16.05.2016 r., [redacted] 16.05.2016 r. oraz [redacted] 7.04.2015 r. i 16.05.2016 r.

¹⁷ Pismo nr: D-095-1/2022.2 z 7.07.2022 r. oraz D-095-1/2022.3 z 14.07.2022 r.

¹⁸ Z wypisów pracowników Sądu na liście obecności „Budowy Budynku dla SA przy ul. St. Hejmowskiego 3” wynika, iż ogółem do 19.03.2018 r. (kiedy to główny wykonawca złożył Sądowi oświadczenia o odstąpieniu od umowy) na terenie inwestycji byli 82 razy (wielokrotnie po kilka osób jednego dnia).

¹⁹ W przedstawionych protokołach z rad budowy (28 protokołów) w 19 protokołach brak jest załączonych list obecności, jednakże po wpisach na ww. listę obecności domniemać można, iż pracownicy Sądu w dniach rad budowy byli na budowie i uczestniczyli w radach, z wyjątkiem rady budowy nr 69 z 14.02.2018 r., gdzie na liście obecności nie ma podpisu żadnego pracownika Sądu.

ograniczenia czasowe w trakcie odbioru częściowego robót zazwyczaj nie dokonywano odkrywek i pomiarów. Jeżeli ktoś zgłaszał uwagi, to inspektor nadzoru inwestorskiego rozstrzygał, czy uwagi są zasadne czy też nie. Protokół odbioru częściowego robót był dokumentem przygotowywanym przez wykonawcę. Kierownik w trakcie robót zanikających i ulegających zakryciu obliczał i wpisywał zakres odbieranych prac. Było to przed odbiorem częściowym a ilość ww. prac była uzgodniona z inspektorem nadzoru w kosztorysach powykonawczych. Pracownicy OIR w trakcie odbiorów częściowych, dbali o to by m.in. wykonawca złożył komplet wymaganych dokumentów odbiorowych tj. pod względem ilościowym, sprawdzali czy zakres protokołu odbioru odpowiada zakresowi, który wcześniej został potwierdzony w kosztorysie powykonawczym przez inspektora nadzoru oraz czy kosztorys ten posiada stosowne sprawdzenia i akceptacje Inspektora nadzoru. Po odbiorze częściowym robót, wykonawca dostarczał fakturę, którą następnie pracownicy OIR sprawdzali pod względem merytorycznym, opisywali i przekazywali do Oddziału Finansowego SA, który na jej podstawie dokonywał płatności.

W trakcie robót budowlanych zostały naliczone wykonawcy przez SA kary umowne w łącznej kwocie 9 300 596,30 zł. Kary umowne dotyczyły:

- niedostarczenia w terminie określonym przez wykonawcę, umów zawartych z podwykonawcami robót, wykonywania prac przez podwykonawców przed dostarczeniem umowy podwykonawczej, dostarczenia po terminie polisy OC, dostarczenia po terminie dokumentów podwykonawcy, braku zgłoszenia zmiany kierownika robót – 74 500,00 zł,
- niespełnienia przez wykonawcę wskaźnika osób zatrudnionych na umowę o pracę – 1 000,00 zł,
- niezrealizowania robót w terminach określonych w harmonogramach rzeczowo-finansowych – 9 225 096,30 zł.

19.03.2018 r. wykonawca przedłożył do SA trzy oświadczenia o odstąpieniu od umowy, podając przyczyny odstąpienia:

- w pierwszym oświadczeniu, wykonawca wskazał, że odstąpienie dokonywane jest na podstawie art. 491 § 1 w zw. z art. 492 zd. 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 Kodeks cywilny (dalej: kc) w zw. z § 20 ust. 6 umowy oraz – niezależnie – na podstawie art. 491 § 1 ze skutkiem *ex tunc*. Wykonawca uznał, że SA nie dokonał płatności za fakturę VAT z 14.12.2017 r., której termin zapłaty upływał 18.01.2018 r. Następnie, 2.02.2018 r. wykonawca złożył kolejne pismo, w którym wyznaczył dodatkowy, 30-dniowy termin na dokonanie zapłaty, który upłynął 5.03.2018 r. W związku z brakiem zapłaty wykonawca uznał, że wystąpiły przesłanki do odstąpienia od umowy;
- w drugim oświadczeniu, wykonawca podał, że odstępuje od umowy na podstawie art. 649⁴ § 1 kc ze skutkiem *ex nunc* na dzień odstąpienia. Wykonawca uzasadnił to faktem, że w piśmie z 19.12.2017 r. zażądał ustanowienia przez zamawiającego (SA) gwarancji zapłaty na podstawie art. 649³ § 1 kc w zw. z art. 649¹ § 1 kc. Natomiast przedstawiona przez Sąd gwarancja bankowa z 25.01.2018 r. wystawiona przez PKO BP S.A., nie czyniła, zdaniem wykonawcy, zadość oczekiwaniu wykonawcy, gdyż, m.in., uzależniała płatność na rzecz wykonawcy od potwierdzenia przez zamawiającego (SA) zasadności żądania oraz przewidywała pomniejszenie wpłaty m.in. o kary umowne, naliczone przez Sąd. Wykonawca zwrócił się o zmianę przedstawionej gwarancji. W piśmie z 12.02.2018 r. SA poinformował, że uważa to żądanie za bezzasadne;
- w trzecim oświadczeniu, wykonawca wskazał, że odstępuje od umowy ze skutkiem *ex nunc* co do części umowy tj. w zakresie niewykonanej jej części – całej reszty niespełnionego świadczenia. Odstąpienie zostało dokonane na podstawie art. 491 § 2 zd. 1 kc w zw. z art. 492 zd. 1 kc w zw. z § 20 ust. 6 umowy oraz niezależnie na podstawie art. 491 § 2 zd. 1 kc w zw. z art. 491 § 1 kc. Wykonawca wskazał, że

podobnie jak w pierwszym oświadczeniu, Sąd nie dokonał płatności za fakturę VAT z 14.12.2017 r. co uzasadniało odstąpienie od umowy.

W związku z ww. oświadczeniami wykonawcy o odstąpieniu od umowy, SA pismem z 22.03.2018 r. wezwał wykonawcę do podjęcia prac. Wskazał w nim, że nie zaistniały żadne z przesłanek podanych przez wykonawcę w treści ww. oświadczeń. Poinformował, że płatności z tytułu podanych przez wykonawcę faktur zostały potrącone na poczet kar umownych z tytułu niezrealizowania zakresu robót określonych w harmonogramie rzeczowo-finansowym. SA wezwał wykonawcę, w terminie 7 dni od otrzymania pisma, do podjęcia wykonywania świadczeń wynikających z umowy. W piśmie z 5.04.2018 r., w związku z niepodjęciem prac/świadczeń wynikających z umowy przez wykonawcę we wskazanym terminie Sąd poinformował o odstąpieniu od umowy, z dniem 5.04.2018 r., co do całości niespełnionego jeszcze świadczenia. Oświadczenie to zostało złożone, zgodnie z jego treścią, z przyczyn zależnych od wykonawcy, na podstawie § 20 ust. 2 pkt 2.1 umowy.

Z uwagi na ww. odstąpienia od umowy pomiędzy SA a wykonawcą powstał spór prawny, który znalazł odzwierciedlenie w postępowaniach sądowych prowadzonych na podstawie powództw wytoczonych przez obie strony, nawzajem przeciwko sobie. Pozwem z 19.08.2018 r. wykonawca pozwał Sąd – Skarb Państwa o zapłatę 9 945 800,00 zł. Pozwem z 27.04.2020 r. SA – Skarb Państwa pozwał wykonawcę o zapłatę 4 772 300,00 zł²⁰.

Dyrektor 10.04.2018 r.²¹ powołała komisję inwentaryzacyjną, w skład której wchodziła SA, nadzoru inwestorskiego, nadzoru autorskiego oraz wykonawcy. Komisja inwentaryzacyjna realizowała swoje zadania w okresie od kwietnia 2018 r. do lutego 2019 r. Zakres inwentaryzacji obejmował ustalenie stanu zaawansowania robót na potrzeby końcowego rozliczenia z wyszczególnieniem robót zakończonych i odebranych a także robót w toku oraz inwentaryzację szczegółową, polegającą na ustaleniu stanu faktycznego wykonanych robót, w odniesieniu do ilości wynikających z dotychczasowych rozliczeń elementów szczegółowych kosztorysu ofertowego, stanowiących załączniki do protokołów odbioru częściowego robót. Efektem prac komisji inwentaryzacyjnej jest zbiorczy protokół inwentaryzacyjny, protokoły inwentaryzacyjne (29 szt.) oraz tabelaryczne „Zestawienie zbiorcze ilościowe i wartościowe zinwentaryzowanych robót”. Wg protokołu wartość robót odebranych i zapłaconych a niewykonanych wynosiła 510 699,91 zł oraz robót wykonanych i zapłaconych a nieprzyjętych przez komisję inwentaryzacyjną wynosiła 568 680,50 zł. Na dzień podpisania zbiorczego protokołu inwentaryzacyjnego wykonawca nie uzupełnił braków i błędów w dokumentacji inwentaryzacyjnej, nie usunął usterek i niedoróbek, nie wykonał zaleconych badań sprawdzających, ekspertyz stanu technicznego, nie wykonał zarządzonych poprawek i nie wykonał zarządzonych robót zabezpieczających. Protokół został podpisany przez przedstawicieli SA, nadzoru inwestorskiego i nadzoru autorskiego, lecz nie został podpisany przez przedstawicieli wykonawcy.

Biorąc pod uwagę zapisy protokołu inwentaryzacyjnego w zakresie niewykonanych lub nienależycie wykonanych robót budowlanych/prac a zapłaconych przez Sąd, przedmiotem szczegółowych ustaleń²² zostały objęte wybrane losowo, niżej opisane w 8 punktach roboty budowlane/prace.

²⁰ Wystąpienie Pokontrolne NIK nr LPO.411.003.01.2021 (brak daty - ze zmianami z 6.06.2022 r.).

²¹ Pismo OIR-2130-3/16 z 10.04.2018 r. wraz ze zmianą z 17.04.2018 r.

²² Pismo D-095-1/2022.3 z 14.07.2022 r.

1. Ścianki działowe murowane i systemowe²³

Roboty w zakresie części murowanych ścianek działowych zgłaszane były do odbiorów częściowych we wskazanych w protokole okresach rozliczeniowych. Wartość odebranych robót wyniosła 243 506,21 zł brutto.

W trakcie odbiorów częściowych nadzór inwestorski akceptował wykonanie robót pod względem ilościowym i jakościowym. Z wyjaśnień²⁴ wynika, że zamawiający nie weryfikował ilości, gdyż ten zakres prac wynikał z obowiązków nadzoru inwestorskiego i należał do jego kompetencji i obowiązków. Zamawiający zgodnie z obowiązkiem wynikającym z umowy na roboty budowlane, dokonywał odbiorów częściowych robót dotyczących murowanych ścianek działowych w zakresie zaakceptowanym przez inspektora nadzoru inwestorskiego. W trakcie inwentaryzacji komisja inwentaryzacyjna określiła zakres robót poprawkowych wynikających ze stwierdzonych wad i usterek. Ponadto komisja inwentaryzacyjna stwierdziła rozbieżności pomiędzy zakresem robót zgłoszonych do odbiorów częściowych a zakresem robót zinwentaryzowanych. Różnice w obmiarach wynikały z niezakończonych obudowy szachtów instalacyjnych, w których praktycznie na każdej kondygnacji i na każdym szachcie pozostawiono niezakończone fragmenty umożliwiające dostęp do wykonywanych instalacji. W trakcie inwentaryzacji jedna ze ścian zawaliła się w wyniku silnych podmuchów wiatru. Domniemać można, iż było to skutkiem braku zamknięcia budynku, wmurowaniem ściany bez stosownych zabezpieczeń oraz niewykonania montażu stolarki okiennej i drzwiowej. Ostatecznie zinwentaryzowano roboty na kwotę 197 148,25 zł brutto. Wartość robót niewykonanych a uwzględnionych w odbiorach częściowych i zapłaconych oraz robót wykonanych, odebranych i zapłaconych a nieprzyjętych przez komisję inwentaryzacyjną, wyniosła – 48 484,86 zł brutto, w tym kwota 1 911,69 zł jako zakres nieprzyjęty przez komisję inwentaryzacyjną (ww. ściana)²⁵.

2. Nasadzenia zamienne i wycinka drzew²⁶

W ramach ww. inwestycji Sąd zwrócił się do Prezydenta Miasta Poznań z podaniem o uzyskanie zezwolenia na wycinkę drzew. Decyzjami²⁷ z 24.02.2016 r. i 4.04.2016 r. Prezydent Miasta Poznań zezwolił wnioskodawcy w terminie do 31 grudnia 2016 r. na usunięcie kolejno 37 i 2 drzew pod warunkiem zastąpienia wycinanych drzew nowymi drzewami ozdobnymi w terminie do 30 listopada 2016 r. oraz 30 listopada 2019 r. w liczbie 59 i 9 egzemplarzy zgodnie z przedłożonymi planami nasadzeń naziemnych. Z dokumentacji wynika, iż pismem z 30.11.2016 r. kierownik projektu jako przedstawiciel wykonawcy zgłosił gotowość do odbioru robót wykonanych w okresie 3.10-30.11.2016 r. W dzienniku budowy z datą 30.11.2016 r. widnieje wpis kierownika budowy „zgłaszam do odbioru częściowego wycinki drzew... oraz nasadzeń naziemnych”. Z tą samą datą widnieje wpis w dzienniku budowy inspektora nadzoru robót ogólnobudowlanych „dokonano odbioru wycinki drzew (...)”. Dyrektor pismem z 2.12.2016 r. powołał Komisję odbiorową, która swoje czynności miała rozpocząć 7.12.2016 r. na terenie przedmiotowej inwestycji. Z posiedzenia Komisji został spisany protokół. Wykonawca w ramach nasadzeń naziemnych przedłożył „Protokół odbioru czasowo przekazanego firmie Alstal Sp. z o.o.

²³ Protokół inwentaryzacyjny nr 2.3.5.

²⁴ Ibidem przypis 17.

²⁵ Ibidem przypis 22.

²⁶ Kolejno: protokół inwentaryzacji nr 1.2 i 1.3.

²⁷ OS – III. 6131.2550.2015

przez Zarząd Zieleni Miejskiej (dalej: ZZM) terenu w dniu 25.11.2016 r. dla wykonania zadania – wykonania nasadzeń rekompensacyjnych (...)", z którego wynika, iż „drzewa zostały posadzone prawidłowo, należy poprawić opalikowanie (...) oraz wyrównać rozjechany teren”, co wiązało się z wyznaczeniem kolejnego terminu odbioru i spisaniem dodatkowego protokołu odbioru. W treści ww. protokołu przedstawiciel ZZM nie wskazał terminu wykonania nasadzeń. 7.12.2016 r. kierownik projektu wysłał e-maila do pracownika SA, w którym poinformował „o posadzeniu drzew stanowiących nasadzenia w ramach kompensacji przyrodniczej i tym samym dopełnieniu obowiązku wynikającego z (...) decyzji”. Zauważyć należy, iż do ww. dnia Sąd był zobowiązany do dostarczenia Wydziałowi Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Poznań pisemnej informacji o posadzeniu drzew stanowiących nasadzenia w ramach kompensacji przyrodniczej. W związku z powyższym Sąd wystosował pismo²⁸ do ww. informujące o powyższym. Końcowy protokół „Protokół odbioru czasowo przekazanego firmie Alstal Sp. z o.o. przez ZZM terenu w dniu 25.11.2016 r. dla wykonania zadania – wykonania nasadzeń rekompensacyjnych ...” opatrzony został datą 9.12.2016 r. Komisja odbiorowa 12.12.2016 r. podpisała odbiór robót wykonanych w okresie 3.10-30.11.2016 r., po przedłożeniu przez wykonawcę stosownych dokumentów oraz zweryfikowaniu uwag z protokołu częściowego z 7.12.2016 r. Wg kontrolowanego²⁹ „Kierownik budowy, Kierownik robót i Koordynator oraz Inspektor nadzoru, oświadczyli i potwierdzili wykonanie wskazanej w kosztorysie ilości robót poprzez złożony na dokumentach podpis, w tym również na kosztorysie za wykonanie wycinki drzew. Ponadto potwierdzili oni zarówno ilość wyciętych drzew, jak i ich zgodność i terminowość w stosunku do wydanych w tym zakresie decyzji Prezydenta Miasta Poznania”. Co za tym idzie Sąd jako inwestor na tamtą chwilę nie miał podstaw do kwestionowania, aby prace w tym zakresie zostały wykonane nieterminowo.

W związku z odstąpieniem od umowy i zaprzestaniem wykonywania robót przez wykonawcę w marcu 2018 r. Sąd przystąpił do inwentaryzacji, w wyniku której w kwestii nasadzenia zamiennego i wycinki drzew powstały dwa protokoły:

1) Protokół inwentaryzacyjny nr 1.2 Nasadzenia zamienne.

Komisja inwentaryzacyjna wskazała kwotę do zapłaty przez wykonawcę brutto w wysokości 3 815,99 zł z kwoty robót odebranych w wysokości 32 163,31 zł wg kosztorysu ofertowego (100%). Na kwotę prac wykonanych, odebranych i zapłaconych a nieprzyjętych przez komisję inwentaryzacyjną wystawiono wykonawcy notę nr 17/10/2019 z 31.10.2019 r.

Z przedłożonej dokumentacji wynika, iż w trakcie prowadzonej inwentaryzacji członkowie komisji inwentaryzacyjnej³⁰ 17.05.2018 r. sprawdzili nasadzone drzewa i ustalili, że ilość drzew nasadzonych jest zgodna z decyzją. Stwierdzono jednak, że 2 drzewa były martwe, kilka było chorych i wymagało wymiany, a część chorych drzew zakwalifikowano do obserwacji³¹. Wezwano wykonawcę do usunięcia wad i usterek w przedmiocie umowy. W związku z niewywiązaniem się przez niego z tego obowiązku, zakres dotyczący wymiany i pielęgnacji drzew został zlecony podmiotowi trzeciemu³², natomiast wartość kosztorysowa dotycząca 7 drzew została ujęta w Zbiorczym zestawieniu robót nadpłaconych, jako robota wykonana, odebrana i zapłacona, a nieprzyjęta przez komisję inwentaryzacyjną.

²⁸ Sygn.: OIR -2130-3/16 podpisane przez z-cę dyrektora.

²⁹ Ibidem: przypis 22.

³⁰ W skład której wchodził pracownicy OIR, przedstawiciele ZZM oraz przedstawiciele wykonawcy.

³¹ Notatka sporządzona przez z-cę kierownika OIR z posiedzenia „podkomisji” inwentaryzacyjnej z 17.05.2018 r. w zakresie Nasadzeń zamiennych poza terenem inwestycji.

³² PHU GREEN.

Podkreślenia wymaga, iż drzewa zostały przez wykonawcę nasadzone w wymaganej ilości zgodnie z protokołem odbioru częściowego robót, jednakże część drzew zachorowała i się nie przyjęła. W sytuacji, gdyby wykonawca nie zaprzestał robót i zamawiający nie odstąpił od umowy z winy wykonawcy, wykonawca przed upływem daty wskazanej w decyzji³³ zobowiązany byłby do wykonania brakujących nasadzeń spełniających wymagania decyzji. Odnośnie do decyzji z 4.04.2016 r. zezwalającej Sądowi na wycinkę drzew³⁴ pod warunkiem wykonania nasadzeń naziemnych naliczono opłatę w kwocie 55 789,63 zł z odroczonym terminem uiszczenia do 30.11.2019 r., zmieniono ją decyzją z 25.06.2019 r. przedłużając termin do 1.12.2024 r. Ostatecznie decyzją z 9.11.2021 r. odroczone wnioskodawcy termin uiszczenia opłaty do 1.12.2026 r. (na okres 3 lat od dnia upływu terminu wskazanego w zezwoleniu na wykonanie nasadzeń zastępczych).

2) Protokół inwentaryzacyjny nr 1.3 Wycinka drzew.

Komisja inwentaryzacyjna w protokole inwentaryzacyjnym nr 1.3. wskazała kwotę do zapłaty przez wykonawcę brutto w wysokości 792,15 zł z kwoty robót odebranych w wysokości 9 927,22 zł wg kosztorysu ofertowego (100%). Na kwotę prac odebranych, niewykonanych i zapłaconych a nieprzyjętych przez komisję inwentaryzacyjną wystawiono wykonawcy notę nr 16/10/2019 z 31.10.2019 r.

Zgodnie z zapisami protokołu inwentaryzacji nr 1.3. kierownik budowy i inspektor nadzoru robót budowlanych odpowiedzialny za ten zakres prac, zgodnie oświadczyli, iż *„pozostawione drzewa nie kolidują z dalszą realizacją inwestycji”*. Ponadto komisja inwentaryzacyjna zgodnie z zapisami pkt. IV.3. protokołu stwierdziła, iż kwestia ewentualnej wycinki w terminie późniejszym pozostaje do weryfikacji przez projektanta na etapie dalszej realizacji poszczególnych elementów inwestycji. W wyjaśnieniach³⁵ podniesiono, iż *procedura uzyskania zgody na wycinkę w formie decyzji jest dość długa i rozciągnięta w czasie, we wniosku zostały wskazane wszystkie drzewa, które mogłyby kolidować z zaprojektowanymi elementami zadania inwestycyjnego. Zgodnie z inwentaryzacją zieleni drzewa znajdujące się na terenie inwestycji stanowiły wartość zachowania egzemplarze z punktu widzenia ochrony środowiska, stąd opinia Projektanta o podjęciu decyzji w przypadku kolizji na dalszym etapie realizacji. Należy również podkreślić, iż lokalizacja drzew w terenie może różnić się od lokalizacji na mapie dla celów projektowych. Geodeta nanosząc drzewa na plan sytuacyjny nanosi „oś” drzewa, natomiast podczas wykonywania prac ziemnych widoczna jest dopiero bryła korzeniowa. I właśnie z tego powodu decyzja dotycząca wycinki części drzewostanu może nastąpić dopiero podczas realizacji, a nie w momencie składania wniosku.*

Z uwagi na powyższe podczas inwentaryzacji zmniejszono zakres wykonanych robót i wartość kosztorysową dotyczącą wycinki 4 drzew co zostało ujęte w Zbiorczym zestawieniu robót nadpłaconych, jako robota niewykonana, a uwzględniona w odbiorze częściowym i zapłacona.

Odbiór fizyczny poszczególnych elementów inwestycji należał, zgodnie z zapisami umowy nadzoru inwestorskiego, do obowiązków poszczególnych inspektorów nadzoru. *„Pracownicy OIR nie uczestniczyli w odbiorach robót od poszczególnych Podwykonawców, gdyż wchodziło to w zakres obowiązków poszczególnych Inspektorów nadzoru, odpowiednio do branży zawartej umowy podwykonawczej”*³⁶. Inspektor nadzoru sprawdzając ilość wykonanych robót 10.10.2016 r. miał za zadanie dokonać dokładnego przeliczenia ilości i typów wyciętych drzew będących przedmiotem odbioru częściowego. Zakończenie wycinki drzew potwierdził wpisem w dzienniku budowy. Inspektor sprawdził

³³ Tj. 3 lat od dnia upływu terminu wskazanego w zezwoleniu na ich posadzenie (30 listopada 2016 r.).

³⁴ W terminie do 31.12.2016 r.

³⁵ Ibidem: przypis 22.

³⁶ Jw.

i podpisał dokumenty, w tym kosztorys powykonawczy na ten zakres prac (stanowiący dokument pomocniczy przy rozliczeniu), poświadczyl wykonanie wycinki w 100%.
Zauważyć należy, że działania podjęte przez Sąd po przeprowadzonej inwentaryzacji skutkowały decyzją Prezydenta Miasta Poznania z 8.01.2020 r.³⁷ umarzającą w całości opłatę ustaloną w decyzji z 24.02.2016 r.³⁸

3. Konstrukcja żelbetowa³⁹

Pismem z 30.11.2017 r. kierownik budowy zgłosił gotowość do odbioru częściowego robót wykonanych w miesiącach: październik – listopad 2017 r. Niezależnie od tego, 30.11.2017 r. kierownik budowy wpisem do dziennika budowy, zgłosił do odbioru częściowego „roboty wykonane w miesiącach październik i listopad zgodnie z umową”. W okresie rozliczeniowym tj. od października do listopada 2017 r. bieżącymi wpisami do dziennika budowy, kierownik budowy dokonywał zgłoszeń do odbioru poszczególnych robót z zakresu konstrukcji – łącznie 52 wpisy a inspektor nadzoru inwestorskiego potwierdzał kierownikowi budowy wykonanie poszczególnych zakresów prac. Z wyjaśnień⁴⁰ wynika, iż „pracownicy OIR w bieżących odbiorach na budowie nie brali udziału, gdyż było to fizycznie niemożliwe”.

Pismem z 01.12.2017 r. zamawiający powołał komisję odbiorową, jednocześnie wzywając wykonawcę do dostarczenia kompletu dokumentów. Ponadto zamawiający poinformował również, iż zarówno we wpisie do dziennika budowy, jak i w piśmie, brak jest wskazania zakresu wykonanych i zgłoszonych do odbioru prac. Komplet dokumentów wykonawca po wielu interwencjach telefonicznych pracowników OIR⁴¹ przekazał 06.12.2017 r. Przedłożone dokumenty jednoznacznie wskazały, iż wykonawca nie zrealizował harmonogramu rzeczowo-finansowego (HRF) stanowiącego załącznik do umowy. Wartość robót wg HRF wynosiła 1 934 901,30 zł, natomiast wg dokumentów złożonych przez wykonawcę wartość wykonanych robót wyniosła 1 682 404,83 zł. Na będący przedmiotem odbioru zakres prac, wykonawca przedłożył inspektorom nadzoru kosztorysy powykonawcze. Kosztorysy te zostały sprawdzone i podpisane przez inspektorów nadzoru. W zakresie konstrukcji budynku kosztorys sprawdził i zaakceptował inspektor nadzoru inwestorskiego robót budowlanych. Wykonawca został wezwany do uzupełnienia dokumentów odbiorowych. Podczas odbioru, zarówno 06.12.2017 r., jak i 13.12.2017 r. inspektor nadzoru inwestorskiego robót budowlanych nie wniósł żadnych zastrzeżeń do zakresu robót wskazanych w kosztorysie załączonym do dokumentów odbioru częściowego. Pracownicy OIR nie sprawdzając poszczególnych pozycji kosztorysu nie stwierdzili wskazanej przez wykonawcę i zatwierdzonej przez inspektorów nadzoru pozycji dotyczącej niezrealizowanych wsporników – półek zafakturowanej na kwotę 16 336,05 zł (o czym też opisano poniżej).

Na radach budowy oraz w trakcie odbioru częściowego robót kierownik budowy oraz inspektor nadzoru inwestorskiego nie zgłaszali niewykonania wsporników-półek pod obmurowania z cegły klinkierowej oraz zamiaru jej rozliczenia. Z wyjaśnień⁴² wynika, iż pracownicy OIR sprawdzali dokumenty odbiorowe m.in. protokoły rzeczowo –

³⁷ KOS-III.6131.3.196.2019.

³⁸ Zgodnie z decyzją Sąd zobowiązany został do zapłaty kwoty 382 801,31 zł z tytułu usunięcia drzew. Termin uiszczenia ustalonej opłaty z tytułu powyższego został odroczone na okres 3 lat od dnia upływu terminu wskazanego w zezwoleniu na wykonanie nasadzeń zastępczych.

³⁹ Protokół inwentarycyjny nr 2.2.1 b.

⁴⁰ Ibidem: przypis 22.

⁴¹ Ibidem: przypis 22.

⁴² Ibidem: przypis 22.

finansowe rozliczenia wykonawcy i podwykonawcy. Mieli również wiedzę, że przedmiotem odbioru są poszczególne elementy takie jak: ściany żelbetowe; belki rygle podciągi i żebra; stropy monolityczne i prefabrykowane; klatki schodowe i schody betonowe; szyby windowe – betonowanie; zbrojenie konstrukcji żelbetowych i konstrukcje stalowe i w tym zakresie na poszczególnych elementach sprawdzali, czy rozliczenie jest zgodne z ofertą i harmonogramem. Nie sprawdzali natomiast poszczególnych pozycji kosztorysowych, gdyż obowiązek ten leżał po stronie inspektorów nadzoru.

Inwestor (SA) zgodnie z obowiązkiem wynikającym z umowy na roboty budowlane, dokonywał odbiorów częściowych robót z elementu konstrukcji żelbetowej w zakresie zaakceptowanym przez inspektora nadzoru inwestorskiego.

Nadpłacony zakres prac stanowił tylko jedną pozycję w kosztorysie powykonawczym⁴³ spośród 57 innych pozycji kosztorysowych z zakresu konstrukcji. Komisja inwentaryzacyjna w protokole Inwentaryzacyjnym nr 2.2.1 b Konstrukcja żelbetowa wskazała kwotę do zapłaty przez wykonawcę brutto w wysokości 20 104,92 zł. Wartość robót stanowiących prace odebrane, niewykonane i zapłacone na tych elementach to ok. 0,5 % całego zakresu konstrukcji żelbetowej i płyty fundamentowej. Zakres robót wskazany w ww. protokołach inwentaryzacyjnych został zgłoszony przez wykonawcę do odbiorów częściowych robót w kolejnych wskazanych w protokole okresach rozliczeniowych. Największy udział w kwocie 20 104,92 zł stanowi niezrealizowanie przez wykonawcę jednej pozycji kosztorysowej tj. betonowanie wsporników-pótek pod obmurowania z cegły klinkierowej. Pozycja ta, na kwotę brutto 16 336,05 zł została zafakturowana fakturą z 14.12.2017 r. (faktura wystawiona została na łączną kwotę 1 611 198,25 zł).

Wykonawca nie otrzymał należności z tej faktury, gdyż została ona całkowicie potrącona tytułem kompensacji naliczonych kar⁴⁴.

4. Kolumny DSM⁴⁵

Pismem z 30.11.2016 r. przedstawiciel wykonawcy - kierownik projektu, zgłosił gotowość do odbioru Robót wykonanych w okresie 3.10.2016 r. – 30.11.2016 r. Niezależnie, tego samego dnia, zgodnie z wpisem do dziennika budowy, kierownik budowy zgłosił do odbioru częściowego: *„wycinki drzew, roboty ziemne, rozbiórki nawierzchni drogowych, istniejących fundamentów, platformy roboczej z gruntu stabilizowanego cementem, kolumny DSM oraz nasadzenia zamienne”*. Tego samego dnia inspektor nadzoru inwestorskiego potwierdził wpisem do dziennika budowy, że dokonał odbioru zgłoszonych robót.

Pismem z 2.12.2016 r. dyrektor powołała komisję odbiorową. Był to pierwszy odbiór z wykonawcą na tej budowie. Wykonawca nie przekazał dokumentów odbiorowych. Inspektor nadzoru robót geotechnicznych zwrócił się o dokumenty dot. kolumn DSM e-mailem z 5.12.2016 r. Czynności odbiorowe rozpoczęto 7.12.2016 r. Z posiedzenia komisji został spisany protokół. Wykonawca przekazał nadzorowi inwestorskiemu dokumenty odbiorowe do sprawdzenia i weryfikacji dopiero podczas posiedzenia komisji odbiorowej 7.12.2016 r., co uniemożliwiło dokonanie odbioru zgłoszonego zakresu robót w tym dniu i podpisanie protokołu odbioru. Drugi egzemplarz dokumentów takich jak, protokół częściowego odbioru oraz protokół rzeczowo-finansowy zawansowania robót

⁴³ Poz. 22 d. 3.

⁴⁴ Zgodnie z pismem z 27.12.2017 r., znak: OIR-2130-3/16.

⁴⁵ Protokół inwentaryzacyjny nr 2.2.3.

zostały przekazane do OIR do sprawdzenia i weryfikacji. Pracownik OIR e-mailem z 8.12.2016 r. przekazał uwagi do przekazanych dokumentów.

12.12.2016 r. bezpośrednio na budowie, podczas kolejnego dnia prac komisji odbiorowej, przedstawiciele OIR otrzymali od wykonawcy zweryfikowane dokumenty odbiorowe tj. zweryfikowane zgodnie z uwagami protokołów częściowego odbioru oraz protokołów rzeczowo-finansowy zaawansowania robót, a także protokoły rzeczowo-finansowe zaawansowania robót (rozliczenie podwykonawcy), podpisane przez: kierownika robót podwykonawcy, kierownika budowy, kierowników branżowych robót wykonawcy i inspektorów nadzoru poszczególnych branż. Pracownicy OIR nie uczestniczyli w odbiorach robót od poszczególnych podwykonawców, gdyż wchodziło to w zakres obowiązków poszczególnych inspektorów nadzoru, odpowiednio do danej branży zawartej umowy podwykonawczej. W przypadku kolumn DSM kosztorys powykonawczy został sprawdzony przez dwóch inspektorów nadzoru: branży konstrukcyjno-budowlanej i branży geologicznej. Kosztorysy powykonawcze sprawdzone i podpisane przez nadzór inwestorski zostały przekazane pracownikom OIR, którzy sprawdzili przerobowe kwoty na poszczególnych elementach w zakresie zgodności z harmonogramem rzeczowo-finansowym, umowami podwykonawczymi oraz wpisami do dziennika budowy. Poprzez złożony na dokumentach podpis, w tym również na kosztorysie powykonawczym za wykonanie kolumn DSM, kierownik budowy i koordynator oraz inspektorzy nadzoru, oświadczyli i potwierdzili wykonanie wskazanej w kosztorysie ilości robót. Potwierdzili metry wzmocnienia gruntu w systemie kolumn DSM, wykonywane poprzez wtlaczanie strumieniowe pod wysokim ciśnieniem zaczynu cementowego oraz zgodność z wymogami dokumentacji projektowej branży konstrukcyjnej.

W piśmie z-cy dyrektora⁴⁶ wskazano, iż „zakres prac geologicznych będących przedmiotem odbioru, wymagał wyjątkowo specjalistycznej wiedzy, której nie posiadają pracownicy OIR. Nie występowały żadne przesłanki, aby pracownicy OIR wykroczyli poza swój zakres obowiązków i wchodzili w kompetencje inspektorów nadzoru, w tym przypadku w zakresie, na który nawet nie posiadają uprawnień, a biorąc pod uwagę szeroki zakres obowiązków pracowników oddziału, wśród których inwestycja stanowi jedynie część zakresu ich obowiązków”. Podkreślono również fakt, iż aby potwierdzić tego typu prace (wykonywane pod ziemią) trzeba być obecnym w czasie ich wykonywania.

Inwestor (SA) zgodnie z obowiązkiem wynikającym z umowy na roboty budowlane, dokonywał odbiorów częściowych robót dotyczących kolumn DSM w zakresie zaakceptowanym przez inspektorów nadzoru inwestorskiego.

W protokole z rady budowy nr 7 z 30 listopada 2016 r.⁴⁷ zapisano: „Roboty związane ze wzmocnieniem podłoża zostały zakończone. Wykonawca przekaże dokumenty niezwłocznie po ich sprawdzeniu i podpisaniu do IN celem weryfikacji i zaopiniowania odbiorowego. GW informuje, że w dniu dzisiejszym zgłosi do odbioru ten zakres robót. Termin odbioru zostanie ustalony przez Inwestora”.

Generalny wykonawca, mimo wcześniejszego wymagania inspektora nadzoru, dopiero w trakcie inwentaryzacji 23 maja 2018 r., przekazał plany z inwentaryzacją geodezyjną lokalizacji i wysokości kolumn DSM. Wcześniej przekazana przez wykonawcę dokumentacja nie umożliwiła inspektorowi dokonania tak szczegółowych rozliczeń, co było przyczyną prawdopodobnego błędu⁴⁸.

Komisja inwentaryzacyjna w protokole inwentaryzacyjnym nr 2.2.3 kolumny DSM, wskazała kwotę do zapłaty przez wykonawcę brutto w wysokości 21 842,14 zł.

⁴⁶ Ibidem: przypis 22.

⁴⁷ Pkt. IV ppkt.6 ww. protokołu.

⁴⁸ Ibidem: przypis 22.

Całkowita wartość robót odebranych wg kosztorysu ofertowego z zakresu kolumny DSM to wartość: 2 201 090,71 zł (100% elementu). Wartość robót stanowiących prace odebrane, niewykonane i zapłacone w zakresie kolumn DSM stanowi wartość poniżej 1 % całego zakresu kolumn DSM.

Kwota potrąceń brutto w wysokości 21 842,14 zł jest wynikiem szczegółowych rozliczeń inspektora nadzoru na etapie inwentaryzacji, wskazanych w badaniach ilości i wysokości kolumn DSM.

5. izolacja części kubaturowej poniżej terenu⁴⁹

Roboty w zakresie izolacji części kubaturowej poniżej poziomu terenu zgłaszane były do odbiorów częściowych we wskazanych w protokole okresach rozliczeniowych. Wartość odebranych robót wyniosła 225 143,30 zł brutto. W trakcie odbiorów częściowych nadzór inwestorski akceptował wykonanie robót pod względem ilościowym i jakościowym.

Zamawiający zgodnie z obowiązkiem wynikającym z umowy na roboty budowlane, dokonywał odbiorów częściowych robót dotyczących izolacji części kubaturowej poniżej poziomu terenu w zakresie zaakceptowanym przez inspektora nadzoru inwestorskiego.

W trakcie inwentaryzacji komisja inwentaryzacyjna stwierdziła uszkodzenia izolacji części kubaturowej poniżej poziomu terenu, co zostało zawarte w protokole inwentaryzacyjnym nr 2.3.1. Wykonawca zobowiązany został do usunięcia wad i wykonania robót poprawkowych, w tym wykonania brakującej izolacji pionowej płyty fundamentowej w patio, naprawy uszczelnienia styków płyty fundamentowej i ścian na poziomie -1, w tym uzupełnienia izolacji pionowej płyty fundamentowej, ponowne wykonanie przejść rurowych i kablowych przez ściany z bloczków betonowych zgodnie z dokumentacją projektową, uzupełnienie uszkodzonych izolacji przeciwwodnych, uzupełnienie uszkodzonej folii kubełkowej.

Ponadto komisja inwentaryzacyjna stwierdziła rozbieżności pomiędzy zakresem robót zgłoszonych do odbiorów częściowych a zakresem robót zinwentaryzowanych. Rozbieżność pomiędzy ilością prac wynikającą z zakresu robót odebranych a zakresem obmiarów wykonanych przez komisję inwentaryzacyjną wynikała z faktu nieprzekazania protokołów robót zanikających, z których wynikałoby wykonanie robót zamiennych, iż zamiast rozwiązania projektowego tj. wywinięcia maty bentonitowej na boki płyty fundamentowej i połączenia jej z izolacją poziomą i pionową ścian fundamentowych. Ponadto w trakcie inwentaryzacji, w okresie jesiennym (ok. 6 miesięcy po zaprzestaniu robót budowlanych przez wykonawcę), stwierdzono liczne przecieki w ścianach żelbetowych oraz przeciek pomiędzy ścianą patio a płytą fundamentową. Świadczyło to o nieprawidłowościach w wykonaniu opisanych powyżej izolacji. Wykonawca został wezwany do usunięcia usterek. Usterki nie zostały usunięte, a wykonawca nie dostarczył stosownych dokumentów, co spowodowało konieczność zweryfikowania tego zakresu prac i wskazania do ponownego wykonania w zakresie robót naprawczych.

Kolejnym elementem tego zakresu odebranym i zapłaconym była izolacja termiczna. Izolacja była wykonana, jednakże z uwagi na konieczność zabezpieczenia otwartych przestrzeni pomiędzy ścianami żelbetowymi a ścianami z bloczków betonowych na poziomie „-1”, pomiędzy które dostawała się woda pochodząca z opadów atmosferycznych, izolacja musiała zostać zdemontowana. Sytuacja ta miała miejsce jeszcze w trakcie wykonywania prac przez wykonawcę. Docelowo na ścianie z bloczków betonowych miała być murowana elewacja z klinkieru i przestrzeń pomiędzy ścianami byłaby zamknięta na poziomie dachu. Takie rozwiązanie, które spowodowało konieczność usunięcia warstwy izolacji termicznej, w trakcie trwania robót zaproponował projektant.

⁴⁹ Protokół inwentaryzacyjny nr 2.3.1.

Z uwagi na przerwanie robót przez wykonawcę oraz wypowiedzenie umowy przez zamawiającego z winy wykonawcy, zakres tych prac nie został przywrócony. Zakres odebranych i zapłaconych prac został również umniejszony o część zakresu izolacji z folii kubełkowej. Prace te zostały wykonane, jednakże w trakcie realizacji robót ziemnych oraz innych prac budowlanych część folii „wystawiona” powyżej poziomu terenu nie została prawidłowo zabezpieczona i uległa uszkodzeniu. W tym przypadku wykonawca również był wzywany zarówno do zabezpieczenia, jak i naprawy uszkodzonej części izolacji. Uszkodzenia miały być usuwane w terminie późniejszym w trakcie realizacji robót drogowych. Z uwagi na wypowiedzenie umowy do ich realizacji już nie doszło. Wykonawca był wzywany do usunięcia wszelkich wad i usterek, jednakże nie odpowiedział na pismo zamawiającego.

W zakresie nieszczelności wynikających z nieprawidłowo wykonanych przejść instalacji przez ściany, zamawiający zgłaszał zastrzeżenia w trakcie realizacji, co zostało zapisane w protokole z rady budowy nr 53 z 25.10.2017 r., w którym zapisano „Inwestor stwierdza wykonanie przejść kanalizacji przez przegrody zewnętrzne z bloczków niezgodnie z dokumentacją projektową. Projektant (pisemnie) i IN akceptują aktualne rozwiązanie przejścia rur kanalizacyjnych bez rury osłonowej. Inwestor zwraca uwagę na mogące wystąpić problemy eksploatacyjne związane z aktualnym wykonaniem oraz na konieczność informowania o zmianach w stosunku do projektu przed wykonaniem robót.” Ostatecznie zinventaryzowano roboty na kwotę 150 660,35 zł brutto.

Wartość robót niewykonanych a uwzględnionych w odbiorach częściowych i zapłaconych wyniosła -74 482,95 zł brutto.

6. Instalacja wentylacji mechanicznej⁵⁰

Roboty w zakresie instalacji wentylacji mechanicznej zgłaszane były do odbiorów częściowych we wskazanych w protokole okresach rozliczeniowych. Wartość robót odebranych wg stanu na 31.01.2018 r. wyniosła 626 701,52 zł brutto. Inspektor nadzoru inwestorskiego branży sanitarnej nie wnosił uwag do ilości oraz jakości wykonanych i zgłaszanych do odbioru robót.

W zakresie instalacji wentylacji mechanicznej, z wyjątkiem odbioru za okres rozliczeniowy grudzień 2017 r., w którym inspektor nadzoru inwestorskiego wskazał, że nie zamontowano jednej z central wentylacyjnych podwieszanych zgłoszonych do odbioru częściowego za grudzień 2017 r., co zostało uwzględnione (odjęte) w protokole odbioru częściowego, gdzie wprowadzono zapis: „wykreślono poz. 3.12 instalacja wentylacji mechanicznej – skorygowano 1 centralę – wg załączników do niniejszego protokołu” (załączonego kosztorysu) oraz odnotowane w protokole rady budowy nr 64 z dnia 10.01.2018 r. – „IN robót sanitarnych stwierdził brak zainstalowania 1 centrali wentylacyjnej (składowana na budowie), zamocowano do stropu 3 szt.”

Inspektor nadzoru inwestorskiego w e-mailu z 26.01.2017 r. wskazał sposób prowadzenia prac montażowych w zakresie instalacji, w tym instalacji wentylacji mechanicznej. Zaznaczył również, że wykonanie robót wykończeniowych i instalacyjnych może być realizowane w pomieszczeniach, nad którymi znajdują się minimum 2 stropy.

Uwagi inspektora nadzoru inwestorskiego branży sanitarnej, dotyczące prac montażowych przekazywane były wykonawcy na bieżąco, co odnotowywane było między innymi w protokołach rad budowy nr 65 – 72. Uwagi inspektora nadzoru inwestorskiego dotyczyły w szczególności mocowania kanałów wentylacyjnych: „INS zwrócił uwagę na brak dostatecznej liczby zamocowań (zawiesi) kanałów wentylacyjnych w pionach

⁵⁰ Protokół inwentaryzacyjny nr 3.12.

prowadzonych w szachtach. INS oczekuje, aby przed zamykaniem szachtów Kierownik robót branży sanitarnej zgłaszał wykonanie kanałów wentylacyjnych (wykonania zawiesi) do odbioru”.

Inspektor nadzoru inwestorskiego w branży sanitarnej, zwracał również uwagę wykonawcy na konieczność zabezpieczenia zamontowanych elementów instalacji wentylacji mechanicznej, przed wpływem czynników atmosferycznych, co wskazane zostało między innymi w protokołach z rad budowy nr 53, 54, 59-72: „*INS zwrócił uwagę, na brak odpowiedniego zabezpieczenia niektórych elementów elektrycznych wentylacji mechanicznej (siłowniki regulatorów przepływu oraz klap p-poż) przed wpływami atmosferycznymi i zanieczyszczeniem. GW zabezpieczy urządzenia.”.*

Wykonawca zobowiązany był do dokonywania poprawek zgodnie z uwagami inspektora nadzoru inwestorskiego.

W trakcie prac montażowych oraz odbiorów częściowych inspektor nadzoru nie zgłaszał wykonania przez wykonawcę instalacji wentylacji mechanicznej niezgodnie z projektem. W związku z powyższym inwestor zgodnie z obowiązkiem wynikającym z umowy na roboty budowlane, dokonywał odbiorów częściowych robót dotyczących instalacji wentylacji mechanicznej w zakresie zaakceptowanym przez inspektora nadzoru inwestorskiego.

W trakcie inwentaryzacji dokonano szczegółowego rozliczenia wykonanych robót budowlanych w powyższym zakresie. Wartość robót w zakresie instalacji wentylacji mechanicznej odebrana przez komisję w trakcie inwentaryzacji wyniosła 773 501,92 zł brutto.

Komisja inwentaryzacyjna określiła także łączną wartość robót niewykonanych, uwzględnionych w odbiorach częściowych i zapłaconych oraz robót wykonanych, odebranych i zapłaconych, nieprzyjętych przez komisję inwentaryzacyjną, która wyniosła – 95 418,71 zł brutto.

W trakcie inwentaryzacji komisja inwentaryzacyjna określiła łączną wartość robót wykonanych, odebranych i zapłaconych, nieprzyjętych przez komisję inwentaryzacyjną, która wyniosła – 51 758,28 zł brutto. Na wartość tych prac składały się urządzenia nieprzyjęte do rozliczeń z powodu nieprzedłożenia przez wykonawcę dokumentów gwarancyjnych. Były to takie urządzenia jak: centrale wentylacyjne podwieszane, klapy p-poż. regulatory stałego i zmiennego przepływu. Dokument gwarancyjny zgodnie z umową wymagany był do odbioru końcowego robót, wykonawca w procesie inwentaryzacji nie przekazał wymaganych dokumentów co było podstawą nieprzyjęcia urządzeń. Oznacza to, że sytuacja ta była wynikiem (skutkiem) odstąpienia od umowy przez wykonawcę.

Dodatkowo w procesie inwentaryzacji inwestor podjął działania zmierzające do potwierdzenia sprawności technicznej - wykonania przeglądów zerowych i dostarczenia dokumentów gwarancyjnych (zgodnie z zapisami umowy) dla central wentylacyjnych, bezpośrednio od dostawców urządzeń. Dostawca również nie udzielił gwarancji na dostarczone urządzenia.

Komisja inwentaryzacyjna określiła także łączną wartość robót niewykonanych, uwzględnionych w odbiorach częściowych i zapłaconych, która wyniosła – 43 660,44 zł brutto. Wskazana kwota wynikała z różnic w obmiarze pomiędzy robotami zaakceptowanymi przez nadzór inwestorski zgłoszonymi do odbiorów częściowych a robotami zinwentaryzowanymi przez komisję, wskazanymi w protokole komisji inwentaryzacyjnej 3.12. Różnicę głównie stanowiły ilości w wykonaniu kanałów wentylacyjnych, izolacji, ilości zamontowanych zaworów, klap p.poż.

7. Izolacje ścian i sufitów, tynki, okładziny i malowanie⁵¹

⁵¹ Protokół inwentaryzacyjny nr 2.3.8.

Kwestie związane z izolacją termiczną i użyciem w tym celu płyt bez magnezytu Tektalan poruszone były już w e-mailu z 26.09.2017 r. wysłanym przez pracownika Sądu⁵² do wykonawcy, projektanta, inspektora nadzoru oraz dyrektora, w którym zwrócono uwagę na wytyczne dotyczące stosowania produktów Tektalan, a w szczególności na konieczność montażu w kontrolowanych warunkach wilgoci. Potwierdzeniem powyższego był zapis w protokole rady budowy nr 49 z 27.09.2017 r.: „Inwestor i IN zwracają uwagę na warunki technologiczne wykonywanie ocieplenia stropu piwnicy płytami Tektalan, zwracają również uwagę na konieczność zapewnienia odpowiednich walorów estetycznych stropu”⁵³.

Pracownik OIR⁵⁴ w e-mailu z 13.10.2017 r.⁵⁵ zwrócił również uwagę, iż materiał został dostarczony na budowę i jest składowany w pomieszczeniu garażowym, gdzie na posadzce stoją znaczne ilości wody. Ponadto podkreślił, iż zgłoszony materiał nie został jeszcze zaakceptowany oraz, że „Wykonawca przed rozpoczęciem każdego etapu robót zobowiązany jest do przedstawienia Zamawiającemu do zatwierdzenia w formie pisemnej zaakceptowanego przez Nadzór Inwestorski i nadzór autorski zestawienia materiałów, ich próbek i wzorów, wyrobów i urządzeń przeznaczonych do wbudowania ...”⁵⁶. GW przekazał inwestorowi protokół zatwierdzenia wyrobu nr 60 dotyczący wełny drzewnej do izolacji stropu w piwnicy dopiero 25.10.2017 r.⁵⁷ Projektant nie wniósł uwag w zakresie izolacji termicznej. GW zmienił protokół zatwierdzenia materiału na płyty izolacji stropu w piwnicy na płyty bez magnezytu Tektalan - projektant zaakceptował tę zmianę, zaś inwestor zaakceptował ją jedynie wstępnie. Podobny zapis widnieje w protokole rady budowy nr 54 z 3.11.2017 r. Finalnie materiał dotyczący płyt Tektalan został zatwierdzony protokołem z 09.11.2017 r.

Zgodnie z zapisami protokołu z rady budowy nr 60 z 13.12.2017 r. będzie kontynuowany montaż wełny izolacyjno-akustycznej w garażu, węźle cieplnym i wentylatorowni, natomiast brak jest uszczelnionych otworów dachowych i okiennych/fasadowych. Podkreślenia wymaga, fakt, iż w protokole z rady budowy nr 59 z 06.12.2017 r. brak zapisów informujących, iż wykonawca zamierza rozpocząć prace związane z montażem ww. wełny drzewnej. Domniemać można, iż decyzja o podjęciu montażu izolacji akustycznej była wyłączną decyzją wykonawcy.

Z przedstawionych wyjaśnień⁵⁸ wynika, iż „pracownicy OIR od chwili, kiedy zauważyli, iż montowana jest izolacja akustyczna zgłaszali do Inspektora nadzoru i Wykonawcy swoje wątpliwości w tym zakresie oraz, że wielokrotnie zgłaszali zastrzeżenia dotyczące montażu izolacji, w tym m.in. klawiszowania płyt, nierównego docięcia płyt, itp. Pracownicy OIR zgłaszali także swoje uwagi dotyczące zawilgocenia płyt, wykonawca jednak twierdził, iż to ryzyko jest wyłącznie po jego stronie i jeżeli dojdzie do zawilgocenia części płyt zostaną one wymienione przed odbiorem końcowym”. Potwierdzeniem powyższego wyjaśnienia był wpis w protokole rady budowy z 13.12.2017 r.⁵⁹, w którym wskazano: „Trwa montaż wełny na stropach w piwnicach (izolacja akustyczna i cieplna). Należy zwrócić uwagę na uszkodzenia mechaniczne powierzchni i je systematycznie naprawiać”. Podobną uwagę

⁵² [redacted] - z-cę kierownika OIR.

⁵³ pkt. VIII ppkt. 8. protokołu.

⁵⁴ [redacted]

⁵⁵ Wysłanym do wykonawcy, inspektora nadzoru oraz dyrektora.

⁵⁶ § 3 ust. 1.38 umowy.

⁵⁷ Informacja zawarta w protokole z rady budowy nr 53.

⁵⁸ Ibidem: przypis 22.

⁵⁹ Dodatkowo potwierdzenia w zakresie tych wyjaśnień zawarte są w: mailu OIR z 26.09.2017 r. i 13.10.2017 r. oraz protokół z rady budowy z 13.12.2017 r., 27.12.2017 r. i 3.01.2018 r.

zapisano w protokole rady budowy nr 61 oraz nr 62⁶⁰, dodatkowo odnotowując: „Jednocześnie Inwestor, Projektant i IN zwracają uwagę na konieczność należytego wyprawienia styków płyt. Inwestor zwrócił uwagę na jakość robót – klawiszowanie płyt, nierówne docięcia płyt na narożnikach itp.” Natomiast w protokołach rady budowy⁶¹ z 3, 10 i 17.01.2018 r. wskazano: „...Należy zwrócić uwagę na uszkodzenia mechaniczne powierzchni i je systematycznie naprawiać. Inspektor nadzoru (...) poinformował, iż naprawy zostaną wykonane całościowo, przed odbiorem końcowym.” Inwestor pismem z 15.01.2018 r.⁶² skierowanym do wykonawcy wskazał na konieczność uzyskania każdorazowej zgody na montaż urządzeń i wyposażenia, do czasu zakończenia prac związanych ze stanem surowym zamkniętym, co zostało również przywołane w protokole z rady budowy nr 66 z 24.01.2018 r., gdzie wskazano także na konieczność zachowania kolejności technologicznej oraz dopełnianiu wymogów producenta.

Uwagi inwestora dotyczące braku wykończenia krawędzi płyt, skutkowały zapisem w ww. protokole z rady budowy nr 66⁶³, iż „GW przygotowuje próbkę wykończenia krawędzi płyt z wełny – celem oceny jakościowej przez Projektanta, IN i Inwestora. Nastąpi to przy poprawie warunków atmosferycznych”. W protokole tym również zapisano: „Przerwano montaż wełny izolacyjno-akustycznej w garażu”⁶⁴. Z przedłożonych wyjaśnień⁶⁵ wynika, iż dalsze wykonywanie izolacji z wełny akustycznej przerwano z uwagi na interwencję pracowników OIR.

Podczas odbiorów, zarówno 27.12.2017 r., jak i 10.01.2018 r. inspektor nadzoru inwestorskiego robót budowlanych nie wniósł żadnych zastrzeżeń do zakresu robót wskazanych w kosztorysie powykonawczym załączonym do dokumentów odbioru częściowego. Sprawdził i zaakceptował kosztorys powykonawczy w zakresie elementu 2.3.8. tj. *Izolacje ścian i sufitów, tynki, okładziny i malowanie wykonanie izolacji akustycznej i cieplnej stropu piwnic płytami z wełny drzewnej*. Wartość robót wg harmonogramu w tym okresie rozliczeniowym wynosiła 3 740 147,55 zł. Kosztorysy powykonawcze przedłożone przez wykonawcę zostały zweryfikowane, sprawdzone i podpisane przez inspektorów nadzoru i ich ostateczna wartość uległa zmianie. Wartość wykonanych robót po weryfikacji kosztorysów wyniosła 408 030,45 zł.

W trakcie odbioru z 5.02.2018 r. (kontynuowanego 9.02.2018 r.) komisja odbiorowa stwierdziła, iż jakość wykonanych robót jest: dobra, z wyłączeniem okładzin z płyt z wełny na stropie i ścianach piwnicy – inwestor zakwalifikował je jako dostateczną.

W związku z zaakceptowanym przez inspektora nadzoru inwestorskiego zakresem prac, inwestor dokonywał odbiorów częściowych robót w ww. zakresie zgodnie z obowiązkiem wynikającym z umowy na roboty budowlane.

Zakres robót został zgłoszony do odbiorów częściowych we wskazanych okresach rozliczeniowych⁶⁶.

Największą kwotę w tym zakresie stanowi izolacja akustyczna jako zakres robót wykonanych, odebranych i zapłaconych a nieprzyjętych przez komisję inwentaryzacyjną⁶⁷.

⁶⁰ Kolejno z 20.12 i 27.12.2017 r.

⁶¹ Nr 63,64 i 65.

⁶² Sygn.: OIR-2/2130-3/16. Ponadto projektant zwrócił uwagę na jakość wełny tj. zróżnicowanie grubości płyt.

⁶³ W pkt. IV.1 ww. protokołu.

⁶⁴ Pkt. VII.2 jw.

⁶⁵ Pismo z 14.07.2022 r. nr D-095-1/2022.3.

⁶⁶ X-XI.2017 r. (protokół odbioru z 13.12.2017 r. – zgłoszone do odbioru jedynie tynki wewnętrzne),

XII.2017 r. (protokół odbioru z 10.01.2018 r.), I.2018 r. (protokół odbioru z 9.02.2018 r.).

⁶⁷ Kwota do zapłaty przez wykonawcę brutto w wysokości 328 189,10 zł z kwoty 452 731,59 zł wg kosztorysu ofertowego, a przypadku tynków kwota 28,39 zł z łącznej kwoty 52 532,30 zł wg kosztorysu ofertowego.

Komisja inwentaryzacyjna nie przyjęła wykonania izolacji akustycznej i cieplnej stropu piwnic od środka oraz ścian, słupów i podciągów do wys. 1 m poniżej stropu, płytami z wełny drzewnej utwardzonej magnezylem, z rdzeniem z wełny mineralnej wraz z mocowaniem i obróbkami blacharskimi, z uwagi na jej stan techniczny tj. zawilgocone i zamknięte płyty spowodowane głównie montażem płyty w niewłaściwych, niezgodnych z zaleceniami producenta warunkach, przekroczenie wymaganej maksymalnej wilgotności powietrza w wysokości 75% na poziomie -1, zawilgoceniem a także miejscowym zalaniem, klawiszowaniem płyt spowodowanych nierównym podłożem, nieprawidłowym montażem kołków, uszkodzeniem krawędzi narożników płyt podczas montażu, niewykonaniem obróbek krawędzi płyt zgodnie z dokumentacją projektową - brak wykończenia narożników obróbkami blacharskimi, a także zapylenie powierzchni płyt spowodowane nieprawidłową kolejnością robót na poziomie -1. Z uwagi na stan techniczny materiału (zawilgocenia i zalania) płyty Tektlan, komisja inwentaryzacyjna zakwalifikowała materiał do demontażu (protokół inwentaryzacyjny nr 2.38. zatwierdzony 27.02.2019 r. przez dyrektora). Ponadto komisja inwentaryzacyjna nie przyjęła wykonanego zakresu robót z powodu utraty wartości i parametrów technicznych spowodowanych przez zaniechanie robót przez wykonawcę, a także z uwagi na nieudzielenie przez niego gwarancji, w ramach której wykonawca byłby zobligowany do usuwania wad i usterek.

Konieczność całkowitego demontażu płyt została również wskazana w *Projekcie robót naprawczych*, który został zrealizowany przez projektanta wyłonionego w drodze przetargu nieograniczonego.

Podkreślenia wymaga fakt, iż wykonawca nie otrzymał wynagrodzenia w powyższym zakresie, gdyż zostało ono mu potrącone tytułem kompensacji naliczonych kar. Niemniej jednak zauważyć należy brak stanowczości i konsekwencji ze strony Sądu jako inwestora względem wykonawcy m.in.: w braku reakcji w momencie dostarczenia na budowę niezaakceptowanego materiału (jakim była wełna) i jej składowania w nieodpowiednich warunkach, czy też fakt, że dopiero 24.01.2018 r. przerwano montaż wełny izolacyjno-akustycznej w garażu z uwagi na warunki pogodowe (nadal trwał montaż na stropach w piwnicach). Zasadnym byłoby, aby Sąd podjął bardziej rygorystyczne działania względem wykonawcy w zakresie wywiązywania się jego z obowiązującej umowy, w tym należałoby rozważyć zakwalifikowanie działań (lub brak działań) wykonawcy jako niezgodnych ze sztuką budowlaną, czyli jako wady, o których mowa w § 18 umowy (Kary umowne – odpowiednio) i naliczyć karę umowną za opóźnienie w usunięciu tych wad w wyznaczonym wcześniej terminie. Działania Sądu powinny być także skuteczniejsze wobec inspektorów nadzoru wymuszające uzyskanie od nich właściwego wsparcia inwestora, w tym merytorycznego i organizacyjnego, we wspólnej koalicji przed niesolidnym wykonawcą.

8. Instalacja wody lodowej i instalacja freonowego układu chłodzenia VRV⁶⁸

Urządzenia ustawione na dachu technicznym, w tym 12 jednostek zewnętrznych systemu klimatyzacji VRV oraz 2 agregaty wody lodowej zostały zgłoszone przez wykonawcę pismem z 22.12.2017 r. do odbioru częściowego robót za grudzień 2017 r. w zakresie instalacji freonowego układu chłodzenia VRV oraz instalacji wody lodowej. Pismem z 27.12.2017 r. zamawiający powołał komisję odbiorową, jednocześnie wzywając wykonawcę po raz kolejny do wywiązania się z zapisów umowy i dostarczenia kompletu dokumentów wymaganych do odbioru częściowego. Ponadto zamawiający poinformował

⁶⁸ Kolejno: protokół inwentaryzacyjny nr 3.4 i 3.5.

również, iż zarówno we wpisie do dziennika budowy, jak i w piśmie, brak jest wskazania zakresu wykonanych i zgłoszonych do odbioru prac. Komplet dokumentów wykonawca, po interwencjach telefonicznych, przekazał 28.12.2017 r. Przedłożone dokumenty jednoznacznie wskazały, iż wykonawca nie zrealizował harmonogramu rzeczowo-finansowego stanowiącego załącznik do umowy. Wartość robót wg HRF za ten okres rozliczeniowy wynosiła 3 740 147,55 zł. Kosztorysy powykonawcze przedłożone przez wykonawcę zostały zweryfikowane, sprawdzone i podpisane przez inspektorów nadzoru inwestorskiego i ich ostateczna wartość po sprawdzeniu uległa zmianie i wyniosła 408 030,45 zł. Roboty zgłoszone w zakresie instalacji freonowego układu chłodzenia VRV oraz instalacji wody lodowej, w tym urządzenia ustawione na dachu technicznym, nie zostały przyjęte do odbioru przez inspektora nadzoru branży sanitarnej, co wskazane zostało w protokole częściowego odbioru robót za grudzień 2017 r. Informacja o planowanym montażu urządzeń na dachu technicznym, przywołana została tylko w protokole rady budowy nr 59 z 6.12.2017 r. Należy zauważyć, iż wykonawca nie wniósł tej informacji do protokołów z kolejnych rad budowy: nr 60 z 13.12.2017 r. Wykonawca nie uszczegółowił terminu planowanego montażu. Wykonawca ani też inspektor nadzoru inwestorskiego nie informował inwestora na radach budowy ani też w dzienniku budowy o zamiarze montażu konstrukcji stalowej dachu technicznego, nie występował też o żadne zezwolenia. W trakcie przeglądu budowy przed kolejną radą budowy 20.12.2017 r. zwrócono uwagę na zamontowaną konstrukcję dachu technicznego. W protokole rady budowy nr 61 z 20.12.2017 r. (pkt. IV. ppkt. 4.) zapisano, iż „Zamontowano konstrukcję stalową pomocniczą na dachu technicznym”. Wykonawca nie złożył inwestorowi wymaganych dokumentów, a tym samym nie uzyskał wymaganych akceptacji i zatwierdzenia, materiału pomimo tego wykonał roboty. Wykonawca nie przystąpił do realizacji robót związanych z pokryciem dachu technicznego, które umożliwiłyby docelowy montaż urządzeń na konstrukcji wsporczej. W Protokole rady budowy nr 62 z 27.12.2017 r. pracownik OIR wniósł zastrzeżenia, że wykonano zakres robót, dotyczących montażu konstrukcji stalowej pomocniczej na dachu technicznym, dla którego nie zatwierdzono materiałów. Wskazał też na konieczność pilnego uzupełnienia dokumentów – do 3.01.2018 r.⁶⁹ Uwagi w tym zakresie zostały również zapisane w kolejnych protokołach rad budowy. Do dnia odstąpienia od umowy przez zamawiającego z winy wykonawcy, do inwestora nie wpłynęły kompletne dokumenty potwierdzające spełnienie wymogów dokumentacji projektowej w zakresie wniosku materiałowego dotyczącego konstrukcji stalowej, a tym samym wniosek materiałowy nie został zatwierdzony. 03.01.2018 r. odbyło się spotkanie robocze pomiędzy przedstawicielami zamawiającego oraz nadzoru inwestorskiego, na którym omówiony został zakres robót za grudzień 2017 r. zgłoszonych przez wykonawcę do odbioru częściowego robót, w tym ustawienie 12 szt. jednostek zewnętrznych instalacji freonowego układu chłodzenia VRV oraz 2 szt. agregatów wody lodowej wchodzących w zakres instalacji wody lodowej. Inspektor nadzoru inwestorskiego branży sanitarnej, dokonał wpisu 4.01.2018 r. w dzienniku budowy i polecił wykonawcy demontaż urządzeń z dachu technicznego i ponowne ich zamontowanie po wykonaniu i odbiorze tego dachu. Kierownik budowy, zapoznał się z poleceniem inspektora nadzoru branży sanitarnej potwierdzając to wpisem w dzienniku budowy 10.01.2018 r. W związku z wpisem inspektora nadzoru inwestorskiego branży sanitarnej przedstawiciel wykonawcy, oświadczył, że wykonawca nie zdemontuje ustawionych na dachu technicznym urządzeń (protokół z rady budowy nr 64 z 10.01.2018 r., nr 65 z 17.01.2018 r. oraz nr 66 z 24.01.2018 r.). Zamawiający wystosował do wykonawcy pismo⁷⁰ z 15.01.2018 r.,

⁶⁹ Do następnej narady rady budowy.

⁷⁰ Znak: OIR-2130-3/16.

w którym poinformował o zasadach montażu urządzeń wyposażenia na budowie w związku z zapisami w protokole rady budowy nr 64 z 10.01.2018 r. zawartych w pkt. II „Sprawy organizacyjne”. Pismo stanowi załącznik do protokołu rady budowy nr 65 z 17.01.2018 r. Kwestie demontażu urządzeń i ponowne ich zamontowanie po wykonaniu i odbiorze dachu zgłaszane były na naradzie nr 66 z 24.01.2018 r. oraz nr 67 z 31.01.2018 r. W protokołach z ww. narady widnieje zapis, iż kierownik robót sanitarnych stwierdził, że aktualne ustawienie central nie stanowi przeszkody w prawidłowym wykonaniu konstrukcji i pokryciu dachu technicznego, co również potwierdził kierownik robót budowlanych. Kierownik robót sanitarnych wystąpił do inwestora i inspektora nadzoru z propozycją częściowego rozliczenia tego elementu instalacji (agregatów chłodniczych). Wg kierownika robót sanitarnych montaż tych urządzeń możliwy był do wykonania tylko przy niepełnym wykonaniu konstrukcji osłonowej dachu technicznego, wraz z osłonami w postaci fasad albuminowych i żaluzji akustycznych. Sąd zwrócił uwagę, że zgodnie z harmonogramem wykonanie fasad jest przewidziane w II połowie 2018 r. Pomimo wymienianych powyżej zastrzeżeń urządzenia ustawione na dachu technicznym w tym 12 jednostek zewnętrznych systemu klimatyzacji VRV oraz 2 agregaty wody lodowej zostały zgłoszone ponownie przez wykonawcę pismem z 31.01.2018 r. do odbioru częściowego za styczeń 2018 r. w zakresie instalacji freonowego układu chłodzenia VRV oraz instalacji wody lodowej. Pismem z 01.02.2018 r. zamawiający powołał komisję odbiorową, jednocześnie wzywając wykonawcę po raz kolejny do wywiązania się z zapisów umowy i dostarczenia kompletu dokumentów. Roboty zgłoszone w zakresie instalacji freonowego układu chłodzenia VRV w tym dostawa 12 szt. jednostek zewnętrznych instalacji freonowego układu chłodzenia VRV, nie zostały przyjęte do odbioru częściowego robót przez inspektora nadzoru branży sanitarnej, co wskazane zostało w protokole częściowego odbioru robót za styczeń 2018 r. W zakresie instalacji wody lodowej obejmującym montaż 2 szt. agregatów wody lodowej, dokonano częściowego odbioru robót, po potwierdzeniu przez inspektora nadzoru inwestorskiego branży sanitarnej, prawidłowości montażu urządzeń zgodnie z dokumentacją techniczno - ruchową i oświadczeniem producenta. Wartość robót odebranych podczas odbioru częściowego wynosiła 149 576,10 zł brutto. Wartość robót w tym zakresie wg kosztorysu ofertowego wynosiła 175 545,58 zł brutto. Wpisy w protokołach z rad budowy⁷¹ informują, że wykonawca w związku z pismem zamawiającego z 15.01.2018 r., zwracał się z prośbą o wskazanie rodzaju urządzeń i wyposażenia jakie mają być objęte zakazem. W przedłożonej dokumentacji brak informacji o udzielonej przez Sąd odpowiedzi. Finalnie jednostki zewnętrzne instalacji freonowego układu chłodzenia VRV 12 szt. nie zostały odebrane w trakcie odbiorów częściowych i nie zostały zapłacone oraz ostatecznie uznano je jako mienie porzucone przez wykonawcę. W związku z faktem, iż na roboczym spotkaniu 3.01.2018 r. przedstawiciele Sądu i inspektorów nadzoru poruszane były kwestie m.in. dostawy i montażu jednostek zewnętrznych freonowego układu chłodzenia VRV, wytwornicy wody lodowej montowanych na dachu technicznym, central wentylacyjnych oraz ew. zejścia z budowy wykonawcy zasadnym byłoby, aby Sąd podjął bardziej rygorystyczne działania względem wykonawcy i wywiązania się jego z obowiązującej umowy, w tym należałoby rozważyć zakwalifikowanie działań (lub brak działań) wykonawcy jako niezgodnych ze sztuką budowlaną czyli jako wady, o których mowa w § 18 umowy (Kary umowne – odpowiednio) i naliczyć karę umowną za opóźnienie w usunięciu tych wad w wyznaczonym wcześniej terminie.

⁷¹ Protokoły rady budowy nr 68 z 7.02.2018 r., 69 z 14.02.2018 r., 70 z 21.02.2018 r., 71 z 28.02.2018 r. oraz 72 z 7.03.2018 r.

Reasumując, SA jako inwestor i strona umowy z wykonawcą w opisanych działaniach dotyczących dostawy i montażu urządzeń wentylacyjnych (klimatyzacyjnych) pomimo braku zadaszenia budynku wykazał się niekonsekwencją i brakiem skuteczności względem wykonawcy, od którego należało wyegzekwować działania zgodne ze sztuką budowlaną. Sąd podkreślił w wyjaśnieniach⁷² m. in., że:

- „Pracownicy OIR nie mogli wykonywać wszystkich tych samych czynności co Inspektor nadzoru inwestorskiego gdyż było to fizycznie niemożliwe (powołano 8 Inspektorów nadzoru dla poszczególnych branż a w oddziale OIR pracują 3 osoby z wykształceniem technicznym). Gdyby taki był zamiar nie powołano by Inspektorów nadzoru gdyż byłiby niepotrzebni i niezasadnie pobieraliby wynagrodzenie. Szeroki zakres obowiązków pracowników OIR uniemożliwia ciągle wizytowanie budowy i wchodzenie w kompetencje Inspektora nadzoru. Nie sprawdzając poszczególnych pozycji kosztorysu nie mogli nie zauważyć, a tym bardziej wyeliminować z odbioru częściowego, wskazanej przez Wykonawcę i zatwierdzonej przez Inspektorów Nadzoru pozycji (...).”
- „Podkreślenia wymaga fakt, iż Zamawiający właśnie w tym celu ogłosił przetarg nieograniczony na świadczenie usług nadzoru wielobranżowego, stawiając równocześnie wymagania dotyczące kompetencji i doświadczenia, jako warunek udziału w postępowaniu. Zatrudnieni przez Wykonawcę poszczególni Inspektorzy nadzoru legitymowali się bardzo długim doświadczeniem pracy, często również osiągnięciami naukowymi oraz stażem pracy zarówno w zawodzie, jak i pełnionej funkcji inspektora nadzoru. (...).”
- „Ponadto należy również zauważyć, iż zarówno część pracowników OIR jak również część Inspektorów nadzoru współpracowała i pracowała przy budowie sąsiedniego budynku Sądu Okręgowego, która to budowa zakończyła się ponad rok przed terminem i nie odnotowano tam żadnych istotnych wad i usterek, a budynek do dziś stanowi wizytówkę miasta Poznania. Z uwagi na powyższe nie występowały żadne przesłanki, aby pracownicy OIR wykraczali poza swój zakres obowiązków, a w szczególności wchodzili w kompetencje poszczególnych Inspektorów nadzoru, biorąc pod uwagę szeroki zakres obowiązków pracowników oddziału, wśród których inwestycja stanowiła jedynie część zakresu obowiązków. (...).”

Sąd, podsumowując swoje wyjaśnienia w zakresie przyczyn dokonania wypłaty wynagrodzenia wykonawcy za roboty niewykonane lub nienależycie wykonane stwierdził, że: „Obowiązująca w trakcie realizacji budowy procedura odbioru robót budowlanych dawała gwarancje wyeliminowania dokonywania wypłaty wynagrodzenia Wykonawcy przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu za roboty budowlane niewykonane lub nienależycie wykonane. Niestety nierzetelnie sprawowany nadzór inwestorski przez Agencję Inwestycyjną TERRA Sp. z o.o. i Wspólnicy SP.K z siedzibą w Poznaniu doprowadził do wystąpienia takich sytuacji. Podkreślenia wymaga fakt, iż każdy etap procedury począwszy od opracowania harmonogramu finansowo-rzeczowego przez Wykonawcę, a skończywszy na wystawieniu przez Niego faktury był sprawdzany, weryfikowany i akceptowany przez Nadzór Inwestorski. (...)”. Ponadto Sąd stwierdził, że fakt nierzetelnie sprawowanego nadzoru inwestycyjnego został „odkryty przez Sąd dopiero w trakcie inwentaryzacji.” Stwierdzenie to nie powoduje jednak, że nie można było tego wcześniej „odkryć” i zapobiec, o czym zawarto uwagi także niżej.

Sąd powinien podjąć bardziej rygorystyczne działania względem wykonawcy i wywiązywania się jego z obowiązującej umowy m.in. w kwestii izolacji ścian i sufitów, tynków, okładzin i malowania czy też instalacji wody lodowej i instalacji freonowego

⁷² Z 14.07.2022 r., znak: D-095-1/2022.3.

układu chłodzenia VRV, w tym należałoby rozważyć zakwalifikowanie działań (lub brak działań) wykonawcy jako niezgodnych ze sztuką budowlaną czyli jako wady, o których mowa w § 18 umowy (Kary umowne – odpowiednio) i naliczyć karę (kary) umowną za opóźnienie w usunięciu tych wad w wyznaczonym wcześniej terminie. Inaczej mówiąc SA jako inwestor i strona umowy z wykonawcą był niekonsekwentny i nieskuteczny w wyżej opisanych działaniach dotyczących dostawy i montażu urządzeń wentylacyjnych (klimatyzacyjnych) oraz izolacji przez wykonawcę wobec braku wykonania przez wykonawcę zadania budynku oraz pomimo wcześniejszych uwag inwestora/nadzoru inwestorskiego oraz braku doprowadzenia tego stanu do zgodnego ze sztuką budowlaną. Nic nie zwalniało SA z obowiązku nadzoru jako inwestora zgodnym ze sztuką budowlaną, zdrowym rozsądkiem i doświadczeniem życiowym (opady atmosferyczne) w zakresie działań wykonawcy dotyczącymi montażu ww. urządzeń i izolacji przed zadaniem budynku, co doprowadziło do ich zniszczenia (uszkodzenia). Ponadto inwestor powinien mieć ograniczone zaufanie do pracy inspektorów nadzoru, w tym ramach procedury weryfikacyjnej (obecnie nieistniejącej) przynajmniej wyrywkowo sprawdzać prawidłowość ich działań i weryfikować ww. „poszczególne pozycje kosztorysu” przy odbiorach prac/robót budowlanych od wykonawcy oraz wymuszać od inspektorów skuteczniejszą pomoc merytoryczną i organizacyjną wobec wyżej opisanych nieprawidłowych – niezgodnych ze sztuką budowlaną poczynań wykonawcy. Nawet gdy inwestor był nieświadomy nienależytej pracy inspektorów nadzoru w trakcie budowy, to i tak nie zwalnia to jego w pełni z odpowiedzialności za negatywne skutki nierzetelnie sprawowanego nadzoru inwestorskiego, który wykonuje funkcje pomocnicze wobec inwestora jako strony umowy z wykonawcą. W trakcie kontroli nie stwierdzono także aby wykonawca umowy nadzoru inwestorskiego poniósł konsekwencje prawne z tytułu nienależytej pracy inspektorów nadzoru, o której Sąd nadmieniał w wyjaśnieniach.

Prawidłową decyzją było oczywiście to, że to Sąd powołał komisję inwentaryzacyjną, w wyniku, której prac stwierdzono część nieprawidłowości w realizacji budowy przez wykonawcę oraz naliczył kary umowne wykonawcy za nieterminową realizację harmonogramów w łącznej kwocie 9 225 096,30 zł, z czego kwota 2 587 909,50 zł została potrącona z faktur, kwota 3 204 102,55 zł z zabezpieczenia należytego wykonania umowy, natomiast do zapłaty przez wykonawcę pozostaje kwota 3 433 084,55 zł, co jest przedmiotem postępowania sądowego wniesionego przez Prokuraturę Generalną Rzeczypospolitej Polskiej w imieniu SA oraz, że pierwsza kara została naliczona wykonawcy 14.12.2016 r., czyli już 3 miesiące po rozpoczęciu prac⁷³.

[akta kontroli str. 167-1616]

IV. OGÓLNA OCENA DZIAŁALNOŚCI

Działalność Sądu w zakresie kontrolowanego zagadnienia oceniono **pozytywnie z istotnymi zastrzeżeniami**. Stwierdzono, że nadzór nad realizacją rozpoczętej w 2016 r. inwestycji nie został przeprowadzony przez SA w sposób właściwy. Zastrzeżenia budzą działania Sądu jako inwestora i strony umowy nadzoru inwestorskiego, które:

- nacechowane były brakiem skuteczności i konsekwencji względem prac podejmowanych przez wykonawcę niezgodnie ze sztuką budowlaną, który pomimo wcześniejszych uwag inwestora/nadzoru inwestorskiego m.in.: podjął się dostawy i montażu urządzeń wentylacyjnych oraz materiałów izolacyjnych przed wykonaniem zadania budynku, czym w rezultacie doprowadzono do uszkodzenia/zniszczenia

⁷³ łączna wysokość kary to 20 500,00 zł zgodnie z opisem SA z 14.12.2016 r. na fakturze VAT nr FC-664/16/G z 12.12.2016 r.

- części zamontowanych urządzeń oraz składowanych w nieodpowiednich warunkach izolacji termicznych;
- były zaprzeczeniem zasady ograniczonego zaufania oraz nieskuteczne w kontroli wobec stwierdzonej poniewczasie nierzetelnej pracy inspektorów nadzoru pełniących funkcje pomocnicze dla inwestora wobec wykonawcy budowy, co skutkowało zapłatą za niewykonane lub błędnie wykonane prace/roboty budowlane przez wykonawcę;
 - nie skutkowały wyciągnięciem stosownych konsekwencji prawnych wobec wykonawcy umowy nadzoru inwestorskiego.

Natomiast brak jest dowodów w zakresie poświadczenia nieprawdy przez pracowników SA, w szczególności dotyczącej drzew, biorąc pod uwagę, że poświadczenie nieprawdy musi być umyślnie (art. 271 § 1 Kodeksu karnego).

Jednakże należy ponownie podnieść fakt niemożności żądania przez kontrolerów złożenia przez wykonawcę i inspektorów nadzoru inwestorskiego stosownych wyjaśnień z powodu braku narzędzi prawnych (w tym ustawowych) dotyczących upoważnień kontrolerów, co mogło mieć wpływ na przedmiotową ocenę i wynik kontroli.

Na tym czynności kontrolne zakończono.

W związku z powyższym wnosi się o niezwłoczne podjęcie działań mających na celu wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości oraz zapobieżenie ich powstawaniu w przyszłości, w tym w szczególności:

1. Pełnienie przez SA jako inwestora robót budowlanych prawidłowego nadzoru/kontroli wobec wykonawców robót budowlanych, w tym w ramach budowy budynku siedziby SA, oraz inspektorów nadzoru tych robót.
2. Wyciągnięcie stosownych konsekwencji prawnych wobec wykonawcy umowy nadzoru inwestorskiego będącej przedmiotem niniejszej kontroli oraz wyciąganie ich w przyszłości w przypadku niewykonywania lub nienależytego wykonywania umowy nadzoru inwestorskiego przez wykonawcę.

Stosownie do § 30 ust. 3 pkt. 1 i 2 komunikatu Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowych wytycznych w zakresie kontroli zarządczej dla działu administracji rządowej – sprawiedliwość dotyczących przeprowadzania kontroli działalności administracyjnej sądów powszechnych⁷⁴, proszę o przekazanie, w terminie do 15 czerwca 2023 r. pisemnej informacji o sposobie realizacji zaleceń pokontrolnych, wykorzystaniu wniosków lub przyczynach ich niewykorzystania albo o innym sposobie usunięcia stwierdzonych uchybień i nieprawidłowości.

Jednocześnie informuję, że zgodnie z § 31 wyżej przywołanego komunikatu od wystąpienia pokontrolnego nie przysługują środki odwoławcze.

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Jakub Jankó
Zastępca Dyrektora
Biura Ministra

Sporządzono w dwóch egzemplarzach:

1. Jednostka kontrolowana – SA.
2. Jednostka kontrolująca - Wydział Kontroli Biura Ministra w Ministerstwie Sprawiedliwości – a/a.

⁷⁴ Dz. Urz. Min. Sprawiedl. z 2015 r., poz. 236.